

Πληροφορίες

Αρχαιολογικός χώρος Κιερίου
Δ.Δ. Πύργου Κιερίου
Δήμος Σοφάδων
Π.Ε. Καρδίτσας

Είσοδος ελεύθερη

Επικοινωνία:

Τηλ: 24410 61564

Fax: 24410 61565

Email: ldepka@culture.gr

Κείμενα - Γενική επιμέλεια: Φωτεινή Σοφριανού
Σχεδιασμός εντύπου: Χρήστος Μπαταβάνης

η λατρεία - το Ασκληπιείο

Από επιγραφικές και ανασκαφικές μαρτυρίες αντλούμε την πληροφορία ότι κεντρική θέση στη λατρεία της πόλης του Κιερίου κατείχαν ο ήρωας Ηρακλής και ο Ποσειδώνας «Κουέριος». Το προσωνύμιο «Κουέριος»

πιθανότατα συνδέεται με τον ποταμό Κουάριο και το υγρό στοιχείο και ίσως είναι ο ίδιος θεός που εικονίζεται σε νομίσματα της πόλης αλλά και σε πήλινη μήτρα που ήρθε στο φως κατά τις ανασκαφές. Άλλες θεότητες που λατρεύονταν ήταν η Αθηνά Ιτωνία και ο Ασκληπιός, ο οποίος, επίσης, εικονίζεται σε νομίσματα. Η λατρεία του τελευταίου επιβεβαιώθηκε από τον εντοπισμό ιερού αφιερωμένου στον ίδιο, εντός της χώρας του Κιερίου.

Περίπου 4 κλμ. βορειοδυτικά του Κιερίου και 1.800 μ. βόρεια του οικισμού των Αγίων Θεοδώρων, στη θέση «Παλιόκαστρα», και πιθανόν επί του αρχαίου δρόμου που συνέδεε το Κιέριον με την αρχαία πόλη που βρίσκεται στην περιοχή της σύγχρονης Μύρινας (πιθανότατα το Μεθύλιον), εντοπίστηκαν αρχιτεκτονικά λείψανα τα οποία ανήκουν σε μνημειακό σύνολο. Τα ανασκαφικά δεδομένα ταύτισαν τον χώρο με ιερό του Ασκληπιού. Τα ιερά του Ασκληπιού, γνωστά ως Ασκληπιεία, εκτός από χώροι λατρείας του θεού, αποτελούσαν παράλληλα και θεραπευτήρια στα οποία εφαρμοζόταν η ιατρική από τους ιερείς, τους Ασκληπιάδες. Ιδιαίτερης σημασίας είναι το γεγονός ότι το Ασκληπιείο του Κιερίου είναι το πλησιέστερο γνωστό στην αρχαία Τρίκκη (σύγχρονα Τρίκαλα), γενέτειρα του θεού, όπου βρίσκεται ένα από τα σημαντικότερα Ασκληπιεία και από όπου, κατά την επικρατέστερη εκδοχή, ξεκίνησε η λατρεία του θεού για να εξαπλωθεί στην υπόλοιπη Ελλάδα. Το Ασκληπιείο του Κιερίου χρησιμοποιήθηκε από τον 4ο αι. π.Χ. και γύρω στο 2ο αι. π.Χ. ανακαινίστηκε, λαμβάνοντας την τελική μνημειακή μορφή του με την προσθήκη στοάς και αύλου χώρου. Μεταξύ των ευρημάτων που αποκαλύφθηκαν κατά την ανασκαφική έρευνα ανήκουν αγαλαμτίδια του Ασκληπιού, της Άρτεμης και της Αφροδίτης, καθώς και θραύσματα παιδικών αγαλμάτων, των άρκτων, που συνδέονται με τη λατρεία του θεού.

Τα νεκροταφεία

Το κύριο νεκροταφείο της πόλης φαίνεται πως εκτεινόταν στα νότια αυτής, φτάνοντας μέχρι την περιοχή της Εθνικής Οδού Καρδίτσας – Λαμίας, αλλά και ακόμη νοτιότερα. Στη θέση αυτή, τις «Κοτρωνόλακες», κυρίως με αφορμή το έργο διαπλάτυνσης της Εθνικής Οδού και έργο του ΟΤΕ εντοπίστηκαν και ανασκάφηκαν περίπου 250 τάφοι συνολικά. Πρόκειται για τάφους κιβωτιόσχημους, κατασκευασμένους από ασβεστολιθικές πλάκες αδρής επεξεργασίας, πήλινες λάρνακες οι οποίες καλύπτονταν με πλάκες ασβεστολίθου, κεραμοσκεπείς στο τύπο του καλυβίτη με πήλινους στρωτήρες λακωνικού τύπου και λακκοειδείς – απλά ορύγματα στο φυσικό έδαφος – καλυμμένοι με ορθογωνισμένες πλάκες. Ο προσανατολισμός των περισσότερων ήταν Α – Δ και οι νεκροί ήταν τοποθετημένοι σε ύπια θέση και στις περισσότερες περιπτώσεις με την κεφαλή στα ανατολικά, σύνηθες ταφικό έθιμο της εποχής. Χαρακτηριστικό, ωστόσο, είναι ότι οι τάφοι βρέθηκαν σε κακή κατάσταση διατήρησης, γεγονός που πιθανότατα οφείλεται στη σεισμική δραστηριότητα της περιοχής, αλλά και στην εκτεταμένη άροση. Τα κτερίσματά τους ήταν πήλινα αγγεία, πήλινα ειδώλια, αργυρά, χάλκινα και σιδερένια κοσμήματα, χάλκινες σπλεγγίδες, ένα χάλκινο κάτοπτρο, αλλά και χάλκινα νομίσματα που χρονολογούν το νεκροταφείο από τις αρχές του 5ου έως και τα τέλη του 4ου αι. π.Χ.

Τέλος, μικρότερης έκτασης ανασκαφές έχουν φέρει στο φως νεκροταφεία στα δυτικά της πόλης, στη θέση «Ξηραύλακα», όπου υπήρχε ταφικός τύμβος, αλλά και στα βόρεια, προς τον οικισμό Ματαράγκα, στη θέση «Καλαμποκιές – Κοιάρικα». Το τελευταίο χρονολογείται στους ρωμαϊκούς χρόνους και ίσως πρέπει να θεωρηθεί πως αποτελούσε το νεκροταφείο αυτής της εποχής. Ταφικοί τύμβοι έχουν εντοπιστεί και στα νότια του λόφου «Ογλάς», καθώς και μεταξύ των Δημοτικών Διαμερισμάτων Πύργου Κιερίου και Μοσχολουρίου.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Ιντζεσίλογλου, Χ., ΑΔ 36 (1981): Χρονικά, σ. 254-37 (1982): Χρονικά, σ. 230-40 (1985): Χρονικά, σ. 196-42 (1987): Χρονικά, σ. 265-6-43 (1988): Χρονικά, σ. 253-4
Νικολάου, Ελ., ΑΔ 48 (1993): Χρονικά, σ. 245-49 (1994): Χρονικά, σ. 328, 334-50 (1995): Χρονικά, σ. 376-8-51 (1996): Χρονικά, σ. 352-6-52 (1997): Χρονικά, σ. 483-4, 488-90, 496-54 (1999): Χρονικά, σ. 410-3-55 (2000): Χρονικά, σ. 480-56-59 (2001-2004): Χρονικά, σ. 470-471, 479, 494
Stählin, F., Η Αρχαία Θεσσαλία. Τοπογραφική και ιστορική περιγραφή της Θεσσαλίας κατά τους αρχαίους ελληνικούς και ρωμαϊκούς χρόνους, Θεσσαλονίκη 2008, σ. 236 κ.ε.
Τσούντας, Χρ., Αι προϊστορικοί ακροπόλεις Διμηνίου και Σέσκλου, Αθήναι 1908.
Χατζηαγγελάκης, Α.Π., ΑΔ 42 (1987): Χρονικά, σ. 262-3-43 (1988): Χρονικά, σ. 258-51 (1996): Χρονικά, σ. 358-61-52 (1997): Χρονικά, σ. 473-53 (1998): Χρονικά, σ. 444-5-55 (2000): Χρονικά, σ. 499-500-56-59 (2001-2004): Χρονικά, σ. 578-«Προϊστορικοί και Ιστορικοί Χρόνοι» στο Οδοιπορικό στα Μνημεία του Νομού Καρδίτσας, Αρχαιότητες – Ναοί – Νεότερα Μνημεία, Καρδίτσα 2007, σ. 21-23 και 46-48

Υπουργείο
Παιδείας & Θρησκευμάτων, Πολιτισμού & Αθλητισμού
Γενική Γραμματεία Πολιτισμού
ΑΔ' Εφορεία Προϊστορικών & Κλασικών Αρχαιοτήτων

ΚΙΕΡΙΟΝ

Η αρχαία πόλη *Κιέριον* ανήκει στο δημοτικό διαμέρισμα Πύργος Κιερίου, περίπου 3χλμ. ΒΔ των Σοφάδων, στον οδικό άξονα Καρδίτσας – Λαμίας. Χτισμένη στα δυτικά του ποταμού Σοφαδίτη ή Ονόχωνου, ο οποίος κατά την αρχαιότητα ονομαζόταν *Κουάριος*, η πόλη του Κιερίου αναπτύχθηκε στη θέση της προϊστορικής αιολικής – βοιωτικής πρωτεύουσας *Άρνη* (Στράβων, 9, 435, Όμηρος Β 507). Στην περιοχή της Θεσσαλίας, όπου οι παλαιότεροι κάτοικοι ήταν οι *Πελασγοί*, προελληνικό φύλο, εγκαταστάθηκαν γύρω στο 2000-1900 π.Χ. οι *Αιολείς* και λίγο αργότερα αναμείχθηκαν ειρηνικά μαζί τους οι *Βοιωτοί* αναπτύσσοντας τον πολιτισμό τους με επίκεντρο την *Άρνη*. Σύμφωνα με τον Πausανία, η *Άρνη* πήρε το όνομά της από τη νύμφη *Άρνη*, κόρη του μυθικού βασιλιά *Αιόλου* και μητέρα του *Βοιωτού*. Η πόλη γνώρισε ιδιαίτερη ακμή κατά τη μέση και ύστερη εποχή του Χαλκού. Ερείπιά της εντοπίζονται σήμερα τόσο στο στενόμακρο γήλοφο νοτιοδυτικά του ασβεστολιθικού λόφου Ογλάς, τη «Μακριά Μαγούλα», η κορυφογραμμή της οποίας περιβάλλεται από τείχος των αρχαίων χρόνων, όσο και εντός του σύγχρονου οικισμού του Πύργου Κιερίου και επί του Ογλά.

Στα μέσα του 12ου αι. π.Χ. περίπου, η περιοχή εποίκισθηκε από τους προερχόμενους από τη Θεσπρωτία *Θεσσαλούς*, οι οποίοι πήραν το όνομά τους από το γιο του *Αίαιου*, τον *Θεσσαλό*. Κατά τους ιστορικούς χρόνους η Θεσσαλία διαιρέθηκε διοικητικά σε τέσσερα μεγάλα τμήματα, τις *τετράδες Πελασιγίτιδα, Εστιαιώτιδα, Θεσσαλιώτιδα* και *Φθιώτιδα*, οι οποίες αποτέλεσαν το πρώτο Κοινό των Θεσσαλών, πολιτικο-οικονομικό και στρατιωτικό συνασπισμό. Στη *Θεσσαλιώτιδα* εγκατάσταση των εποίκων *Θεσσαλών* ήταν τόσο πυκνή, ώστε η περιοχή πήρε το όνομά της από αυτούς, ενώ οι άλλες τρεις διατήρησαν τα προθεσσαλικά ονόματά τους. Η *Θεσσαλιώτιδα* καταλάμβανε το μεγαλύτερο τμήμα της πεδινής περιοχής του νομού, το οποίο εκτεινόταν περίπου από τη σύγχρονη πόλη της Καρδίτσας έως και τα Γεφύρια και από την περιοχή βόρεια του Παλαμά έως το Καλλίθηρο και τα νοτιοανατολικά πεδινά όρια του νομού. Στο μέσον αυτής της ευρείας περιοχής, ιδρύθηκε επί της *Άρνης* το *Κιέριον*.

Η ΠΟΛΗ

Το *Κιέριον* ήταν οχυρωμένη πόλη, κτισμένη στη θέση που σήμερα καταλαμβάνεται από το δυτικό τμήμα του σύγχρονου οικισμού Πύργος Κιερίου, στους πρόποδες του περίοπτου ασβεστολιθικού λόφου Ογλάς. Απλωνόταν δε και στην ευρύτερη περιοχή του σύγχρονου οικισμού φτάνοντας έως την κορυφή του λόφου, όπου διασώζεται η ακρόπολη. Κατέχοντας μια θέση στο μέσον της δυτικής θεσσαλικής πεδιάδας, την οποία μπορούσε έτσι να εποπτεύει, η πόλη απέκτησε γρήγορα μεγάλη ισχύ. Σύμφωνα με τις φιλολογικές και επιγραφικές πηγές αλλά και τις ανασκαφικές μαρτυρίες, κατά την κλασική εποχή αποτελούσε πόλη – κράτος, η οποία έλεγχε ολόκληρη τη γύρω περιοχή, που αποτελούσε τη «χώρα» της. Την ίδια εποχή, και συγκεκριμένα τον 4ο αι. π.Χ., η πόλη γίνεται πρωτεύουσα της *Θεσσαλιώτιδας τετράδας* και κόβει τα πρώτα της χάλκινα και αργυρά νομίσματα με την επιγραφή ΚΙΕΡΙΕΩΝ, τα οποία φέρουν παραστάσεις με το Δία, τη νύμφη *Άρνη*,

τον Ποσειδώνα ή τον Απόλλωνα, αλλά και τον Ασκληπιό. Στους ελληνιστικούς χρόνους η πόλη συνεχίζει να κατέχει σημαντική θέση, ενώ και κατά τη διάρκεια της ρωμαϊκής εποχής συμμετείχε στο δεύτερο *Κοινό των Θεσσαλών* που συστήθηκε από τον ρωμαίο ύπατο Τίτο Κόιντο Φλαμίνιο, μετά τη νίκη του επί του βασιλιά της Μακεδονίας Φιλίππου του Ε', στις αρχές του 2ου αι. π.Χ. Οι πολίτες του Κιερίου κατελάμβαναν σημαντικά αξιώματα τόσο εντός του *Κοινού των Θεσσαλών*, όσο και πανελλήνια, ενώ προτιμούνταν και από διάφορες πόλεις ως δίκαιοι δικαστές.

Η πόλη περιβαλλόταν από αμυντικό περίβολο, από τη βόρεια, ανατολική και νότια πλευρά, εξωτερικά του οποίου έχει εντοπιστεί τάφος. Τμήματα του ανατολικού σκέλους του τείχους, το οποίο είναι κατασκευασμένο από ντόπιο ασβεστόλιθο, και έχει πλάτος που κυμαίνεται από 3 έως 3,5 μ., έχουν αποκαλυφθεί σε οικόπεδα δίπλα στο ρέμα που διατρέχει από Βορρά προς Νότο τον σύγχρονο οικισμό και του δυτικού σκέλους στους νότιους πρόποδες του λόφου, με κατεύθυνση ΒΑ – ΝΔ. Στα ανατολικά και νότια πρηνή του Ογλά, που έχουν και ομαλότερη κλίση, παρατηρούνται ερείπια μεγάλων κτηρίων, πιθανόν δημοσίων. Κατά τις ανασκαφικές έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί σε πολλά οικόπεδα του σύγχρονου οικισμού εντοπίστηκαν οικοδομικά λείψανα της αρχαίας πόλης. Τα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα καλύπτουν ένα ευρύτατο χρονολογικό φάσμα από τα μυκηναϊκά έως και τα όψιμα ρωμαϊκά χρόνια, και αποκαλύπτουν, τις περισσότερες φορές, περισσότερες της μίας ή και δύο επάλληλων χρονολογικών φάσεων, επιβεβαιώνοντας τη διαχρονική κατοίκηση της περιοχής. Πρόκειται για τμήματα κτηρίων με τους αποθηκευτικούς και εργαστηριακούς τους χώρους, αλλά και για τμήματα λιθόστρωτων και χαλικόστρωτων δρόμων. Σε μία περίπτωση, δε, εντοπίστηκε κτιστή υπόγεια δεξαμενή επενδεδυμένη εσωτερικά με κονίαμα.

Μεταξύ των ευρημάτων που προήλθαν από τις ανασκαφές συγκαταλέγονται αγγεία μικρά και μεγάλα, πήλινες προτομές, ειδώλια, πήλινες μήτρες ειδωλίων, προτομών και πλακιδίων, υφαντικά βάρη, ενσφράγιστες κεραμίδες και καλυπτήρες με το όνομα της πόλης ή του κατασκευαστή και μεγάλος αριθμός αργυρών και κυρίως χάλκινων νομισμάτων. Χαρακτηριστικό είναι ότι η ποιότητα της κεραμικής είναι εξαιρετική σε όλη τη διάρκεια ζωής της πόλης, σε αντίθεση με ανάλογη κεραμική γειτονικών περιοχών. Τα νομίσματα χρονολογούνται από τα κλασικά έως και τα ρωμαϊκά χρόνια και υποδηλώνουν τις εκτεταμένες εμπορικές συναλλαγές με άλλες πόλεις του ελλαδικού χώρου, καθώς, εκτός από της ίδιας της πόλης και του *Κοινού των Θεσσαλών*, εντοπίστηκαν επίσης *Λαρίσης, Φαρσάλου, Μαγνητών, Πεπαρήθου, Βοιωτών, Πύρρου, Ιστιαίας, Αθηνών, Σαλαμίνας, Ελευσίνας, Κορίνθου, Δήλου* και άλλων.

η Ακρόπολη

Στην κορυφή του Ογλά βρίσκεται η ακρόπολη του *Κιερίου*, η οποία επίσης περιβαλλόταν από τείχη ορατά έως σήμερα. Τμήμα του χώρου της ακρόπολης δενδροφυτεύθηκε κατά το παρελθόν από την κοινότητα Πύργου Κιερίου. Το τείχος εδώ έχει μέσο πλάτος περίπου 2 μ., ενώ χαρακτηριστική είναι η ανομοιογενής κατασκευή του που δηλώνει την ύπαρξη διαφορετικών οικοδομικών φάσεων της αρχαϊκής, κλασικής, ελληνιστικής και ρωμαϊκής εποχής: σε κάποια τμήματα είναι δομημένο με μικρού και μεσαίου μεγέθους ορθογωνισμένες πλίνθους ασβεστόλιθου κατά το ισόδομο σύστημα, σε άλλα οι λίθοι είναι μεγαλύτεροι και ακανόνιστου σχήματος, ενώ υπάρχουν και τμήματα διαμορφωμένα με τεράστιους ογκόλιθους, θυμίζοντας «κυκλώπεια» κατασκευή. Σε ολόκληρη την περίμετρό του το τείχος ενισχύεται με πύργους, μεταξύ των οποίων αξίζει να γίνει ιδιαίτερη αναφορά στον ισχυρό πύργο της ΒΑ πλευράς της ακρόπολης, από τον οποίο ξεκινούσε το βόρειο σκέλος του τείχους της πόλης και κατέβαινε έως την πεδιάδα.

Εργασίες καθαρισμού και συντήρησης του τείχους και διαμόρφωσης του χώρου πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια του Β' ΚΠΣ. Ανάμεσα στα ευρήματα που περισυλλέγησαν χαρακτηριστικές είναι κεραμίδες στέγης με την επιγραφή ΚΙΕΡΙΕΩΝ αλλά και εργαλεία τα οποία παραπέμπουν σε δραστηριότητες κατά την προϊστορική περίοδο. Εντός του τείχους και σε διάφορα σημεία της ακρόπολης εντοπίζονται αρχιτεκτονικά λείψανα οικοδομημάτων με ιδιαίτερα επιμελημένους τοίχους, δομημένους με ντόπιο επεξεργασμένο ασβεστόλιθο και ταφές. Τέλος, στα δυτικά πρηνή του λόφου παρατηρούνται ίχνη αρχαίας λατόμησης.

